

Připravovaná „havarijní“ novela vodního zákona

Jakub Adámek, Ondřej Rada

Na konci září tohoto roku schválila vláda novelu vodního zákona¹⁾, která je přezdíváná jako havarijní novela²⁾, neboť vznikla jako reakce na havárii na řece Bečvě. Novelu, již ministr životního prostředí dokonce označil za průlom v preventci vzniku havárií, nyní projednává Poslanecká sněmovna³⁾.

Novela by měla přinést hned několik nových kontrolních nástrojů (např. zavedení povinnosti kontinuálního monitoringu pro vybrané znečišťovatele a znovuzavedení možnosti schvalování provozních řádů), doplnění zákonných definic (zejména upřesnění definice pojmu havárie)⁴⁾ a zpřísnění sankcí za nedovolené vypouštění odpadních vod. V tomto článku přiblížíme některé z těchto zamýšlených změn.

Povinnost provádění kontinuálního monitoringu pro vybrané znečišťovatele

Oproti současné situaci, kdy je míra znečištění odpadních vod měřena pouze v určitých intervalech, má novela zavést kontinuální měření vybraných ukazatelů odpadních vod. Tato nová povinnost se bude týkat subjektů, které do povrchových vod vypouští odpadní vody s obsahem vybraných nebezpečných látek⁵⁾.

Povinnost kontinuálního monitoringu bude zahrnovat průběžné zaznamenávání, vyhodnocování a uchovávání výsledků monitoringu po dobu 3 let. Zjistí-li navíc znečišťovatel možnost vzniku havárie, bude povinen učinit odpovídající opatření k zabránění jejímu vzniku. Jedná se tedy o určité upřesnění obecné preventní povinnosti.

Náklady na pořízení monitorovacího zařízení i na jeho provoz ponesou sami znečišťovatelé. Lze přitom očekávat, že se bude jednat o poměrně nákladnou činnost. V praxi tedy bude zásadní, jak velkého okruhu znečišťovatelů se tato povinnost skutečně dotkne. Jasno v tom však zatím nejspíš nemá ani předkladatel novely, neboť důvodová zpráva uvádí, že se kontinuální monitoring bude týkat 70–140 znečišťovatelů⁶⁾, zatímco na svém webu MŽP již zmiňuje počet 100 až 200 subjektů⁷⁾.

Další kontrolní nástroje

Novela dále rozšiřuje ohlašovací povinnost původce havárie⁸⁾. Zejména uvádí konkrétnější postupy zneškodňování havárie. V tomto ohledu též upřesňuje pravomoci jednotlivých subjektů podílejících se na likvidacích havárií (např. HZS či ČIŽP).

Pro vlastníky vodních děl je však nejspíše zajímavějším aspektem novely znovuzavedení schvalování provozních řádů u vybraných vodních děl ze strany vodoprávních úřadů. Tato regulace již ve vodním zákoně byla v minulosti obsažena, avšak byla vypuštěna novelou v roce 2010. Vyžádat si vypracování a schválení takového provozního řádu bude možnost, nikoliv automatická povinnost⁹⁾. Za porušení povinnosti spočívající v nezpracování

či nepředložení ke schválení provozního řádu však bude možné uložit pokutu do výše 100 000 Kč¹⁰⁾.

Digitální registr výpustí

Další důležitou změnou, kterou by měla novela přinést, je zavedení registru výpustí odpadních vod. Mělo by se jednat o přehled všech výpustí, ať už mají příslušná povolení či nikoliv. Cílem tedy je zmapovat i rizikové kanalizační systémy, kvůli kterým může docházet k odtékání nebezpečných látek bez dostatečné kontroly. Vedení registru nabízí nejen jednodušší možnost identifikace místa, které by mohlo být spojeno se vznikem havárie, ale i identifikaci případného viníka¹¹⁾. Definitivní forma registru bude stanovena až na základě výstupu z pilotního projektu MŽP, který byl realizován na Labi.

Několikanásobně vyšší pokuty

Zásadním aspektem celé novely jsou pak úpravy sankcí, zejména tedy pokut za porušení vodního zákona. V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího správního soudu se sankce musí z hlediska tzv. individuální i generální prevence jevit jako dostatečně citelný zásah do majetkové sféry pachatele¹²⁾. Jinými slovy, ten, kdo porušil příslušný právní předpis, by měl trest za toto porušení skutečně „pocítit“. Zákonodárce dospěl k závěru, že dosavadní pokuty za porušení vodního zákona takový cíl dostatečně nesplňují. Novela tedy v některých případech zvýšila maximální výše pokut až pětinásobně¹³⁾.

Důvodová zpráva zdůraznila potřebu vyšších sankcí zejména ve vztahu k odpadním vodám obsahujícím nebezpečné závadné látky, neboť takové odpadní vody představují v případě neoprávněného vypouštění větší nebezpečí pro životní prostředí než odpadní vody splaškového charakteru¹⁴⁾.

To se pak promítlo i do zavedení nové sankce související s výše zmiňovaným kontinuálním monitoringem. Znečišťovatel, kterému byla uložena povinnost provádět kontinuální měření, může nově obdržet pokutu až 50 milionů Kč v případě, že navzdory uložené povinnosti průběžně sledovat kvalitu vypouštěných odpadních vod způsobí havárii¹⁵⁾.

Závěr

V kontextu výše uvedeného lze nepochybně shrnout, že příjemec „havarijní“ odpovídá charakteru projednávané novely. Na-

vrhovaná opatření mohou přispět ke snížení rizika budoucích havárií či k lepšímu řešení důsledků připadných havárií. Je však otázkou, jak rychle dojde k uvedení navrhovaných změn do praxe a za jakou cenu. Např. znovuzavedení schvalování provozních řádů bude nepochybně spojeno s navýšením administrativy jak na straně vlastníků vodních děl, tak na straně vodoprávních úřadů. Nelze tedy dopředu odhadnout, v kolika případech tuto novou možnost vodoprávní úřady uplatní.

Stejně tak zavedení kontinuálního měření u vybraných znečištovatelů si vyžádá finančně i časově náročné investice. Důvodová zpráva předpokládá, že náklady na zavedení monitoringu

se mohou pohybovat v rozsahu 2 až 3 mil. Kč a náklady na roční provoz okolo 0,2 mil. Kč¹⁶⁾. Čtenářům, kteří patří mezi potenciální povinné subjekty, tak nezbývá než doporučit, aby legislativní proces ohledně této novely průběžně a detailně sledovali, aby se mohli včas na případnou novou povinnost připravit (včetně zařazení příslušných investic do svých finančních plánů).

Mgr. Bc. Jakub Adámek

Mgr. Ondřej Rada¹⁷⁾

- ¹⁾ Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „**vodní zákon**“).
- ²⁾ Návrh zákona dostupný online na: <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCNPDPHKV/> (dále jen „**novela**“).
- ³⁾ Tiskové oddělení MŽP. Voda se dočká vyšší ochrany. Havarijní novelu vodního zákona schválila vláda. 27. 9. 2023. Dostupné na: www.mzp.cz/cz/news_20230927_Voda-se-docka-vyssi-ochrany-Havarijni-novelu-schvalila-vlada.
- ⁴⁾ Srov. § 40 novely.
- ⁵⁾ Srov. § 38 a § 38a novely.
- ⁶⁾ Srov. bod 1) písm. a) obecné části důvodové zprávy k novele.
- ⁷⁾ Tiskové oddělení MŽP. Voda se dočká vyšší ochrany. Havarijní novelu vodního zákona schválila vláda. 27. 9. 2023. Dostupné na: www.mzp.cz/cz/news_20230927_Voda-se-docka-vyssi-ochrany-Havarijni-novelu-schvalila-vlada.

- ⁸⁾ Srov. § 41 novely.

- ⁹⁾ Srov. § 59 odst. 2 novely.

- ¹⁰⁾ Srov. § 107 a § 59 novely.

- ¹¹⁾ Srov. § 19a a 22 novely.

- ¹²⁾ Srov. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 4. 2010, č.j. 1 As 9/2008-133.

- ¹³⁾ Srov. § 125c až § 125h novely.

- ¹⁴⁾ Důvodová zpráva novely, bod 17 (k ust. § 116 odst. 5).

- ¹⁵⁾ Srov. § 125g novely.

- ¹⁶⁾ Srov. odst. 1 písm. g) obecné části důvodové zprávy k novele.

- ¹⁷⁾ Mgr. Bc. Jakub Adámek (advokát) a Mgr. Ondřej Rada (advokátní koncipient) působí v act Řanda Havel Legal advokátní kancelář s. r. o.; názory autorů nicméně nemusí zcela odpovídat názorům uvedené advokátní kanceláře.

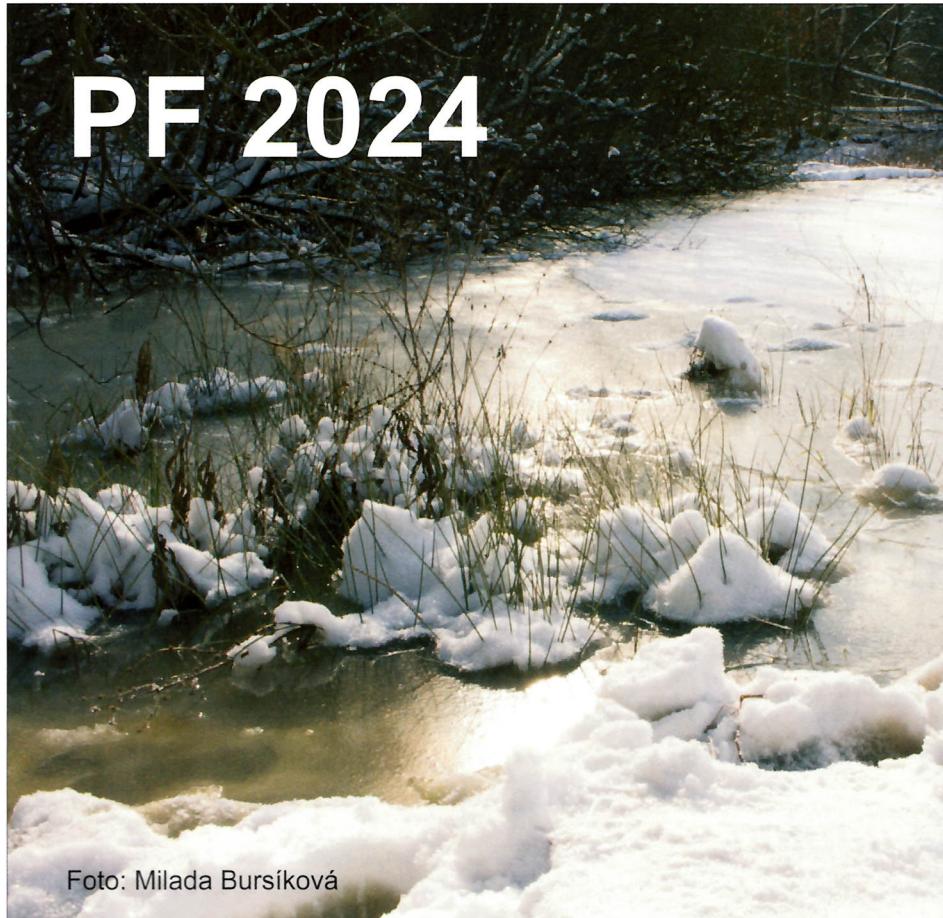

Foto: Milada Bursíková

SOVAK
SDRUŽENÍ OBORU VODOVODŮ A KANALIZACI ČR

**Hodně štěstí,
úspěchů
a zdraví
přeje
SOVAK ČR**

www.sovak.cz